

JANINA MALIS
Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych
w Poznaniu

BANK DANYCH O URZĄDZENIACH DLA ROLNICTWA I LEŚNICTWA

W 2000 roku minęło 25 lat od powstania w Przemysłowym Instytucie Maszyn Rolniczych (PIMR) BANKU DANYCH o sprzęcie rolniczym i leśnym. Główną przesłanką do jego powstania w 1975 r. było wprowadzenie przez Ministra Przemysłu w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego obowiązku (dotychczas nie anulowanego) oznaczania wyrobów, w tym urządzeń dla rolnictwa i leśnictwa, kodem towarowo-materiałowym (KTM), opartym na Systematycznym Wykazie Wyrobów (SWW). Do wykonania tego zadania powołano tzw. „jednostki autorskie” Głównego Urzędu Statystycznego. PIMR został upoważniony i zobligowany do prowadzenia branży SWW 082 „Maszyny, urządzenia, narzędzia rolnicze i dla gospodarki leśnej”.

Pierwsze 15 lat działalności PIMR-u jako jednostki autorskiej to okres gospodarki sterowanej centralnie, w którym to z obowiązku rejestracji produkowanych urządzeń dla rolnictwa i leśnictwa wywiązywały się przede wszystkim fabryki maszyn rolniczych ówczesnego Zjednoczenia „AGROMET”, przedsiębiorstwa mechanizacji produkcji zwierzęcej „MEPROZET”, zakłady naprawcze maszyn rolniczych, państwowe ośrodki maszynowe, spółdzielnie kółek rolniczych, różne jednostki państwowe, w których urządzenia dla rolnictwa lub leśnictwa stanowiły znaczny procent ich produkcji oraz „MOTOIMPORT”, jako jedyny importer sprzętu rolniczego. Natomiast minimalny odsetek stanowiły firmy prywatne. Zaznaczyć należy, że do 1984 r. bank danych finansowany był centralnie, natomiast od 1985 r. koszty jego prowadzenia i utrzymania ponoszone są częściowo przez producentów i importerów maszyn rolniczych i leśnych, oraz częściowo ze środków własnych PIMR. Rozbudowę banku danych w latach 1975-1990 w poszczególnych latach przedstawiono w tablica 1.

Tab. 1

Liczba wyrobów zamieszczonych w banku danych o maszynach i urządzeniach rolniczych w latach 1975-1990

Rok (stan na 31.12)	Liczba nowych wyrobów			Zawartość BANKU DANYCH
	krajowych	Import	OGÓŁEM	
1975	24	3	27	27
1976	120	8	128	155
1977	159	12	171	326
1978	126	9	135	461
1979	91	6	97	558
1980	114	4	118	676
1981	122	5	127	803
1982	193	5	198	1001
1983	169	10	179	1180
1984	185	18	203	1383
1985	172	15	187	1570
1986	111	4	115	1685
1987	130	8	138	1823
1988	177	12	189	2013
1989	137	7	144	2156
1990	171	5	176	2332
ŁĄCZNIE	2206	126	2332	

Kolejne lata to okres transformacji gospodarczej, w którym to przy rejestrowaniu wyrobów przeznaczonych dla rolnictwa i leśnictwa widać bardzo wyraźnie dwa, tak różne, aspekty: wielkie zapotrzebowania wśród użytkowników oraz ich małe możliwości finansowe. Ten okres to lata upadku „sztandarych” wąsko wyspecjalizowanych fabryk maszyn rolniczych i leśnych, ośrodków maszynowych, restrukturyzacji wielu innych zakładów oraz utrata monopolu na import sprzętu rolniczego przez „MOTOIMPORT”. W ich miejsce powstały firmy rodzinne, spółki pracownicze oraz nieliczne nowe przedsiębiorstwa szukające swego miejsca w nowych warunkach gospodarczych. Bardzo agresywnie opanowały polski rynek wyroby importowane, na które tak chłonny był polski użytkownik. Ostatnie lata to wejście do Polski zachodnich koncernów - potentatów światowych branży maszyn rolniczych. Rozbudowę Banku danych w latach 1991-2001 przedstawia tablica 2 oraz rys.1 i 2.

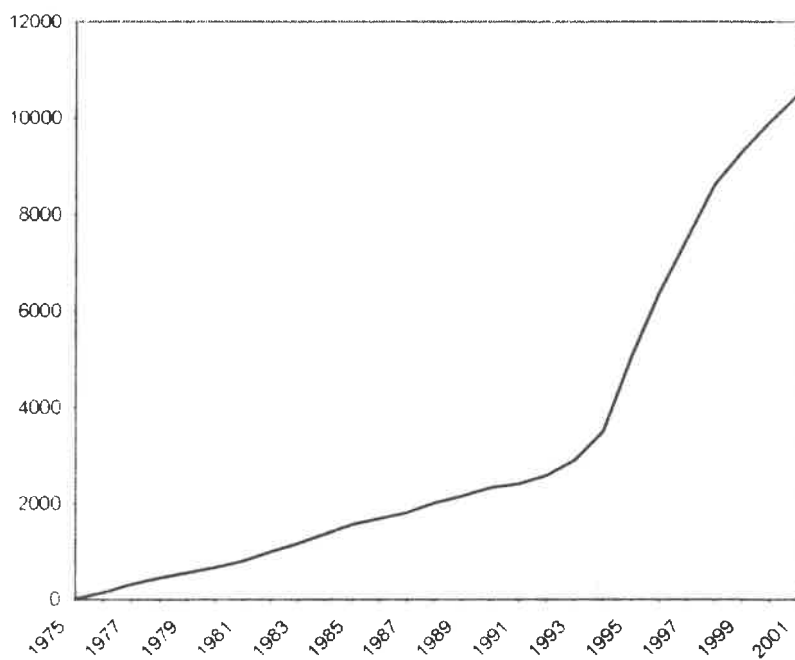
Tab. 2

Liczba wyrobów zamieszczonych w banku danych o maszynach i urządzeniach rolniczych w latach 1991-2001

Rok (stan na 31.12)	Liczba nowych wyrobów			Zawartość BANKU DANYCH
	krajowych	Import	OGÓŁEM	
1991	84	4	88	2420
1992	163	11	174	2594
1993	198	117	315	2909
1994	351	250	601	3510
1995	557	1007	1564	5074
1996	224	1104	1328	6402
1997	426	678	1104	7506
1998	422	691	1113	8619
1999	157	538	695	9314
2000	221	394	615	9929
2001	243	321	564	10493
Łącznie w latach 1991-2001	3046	5115	8161	

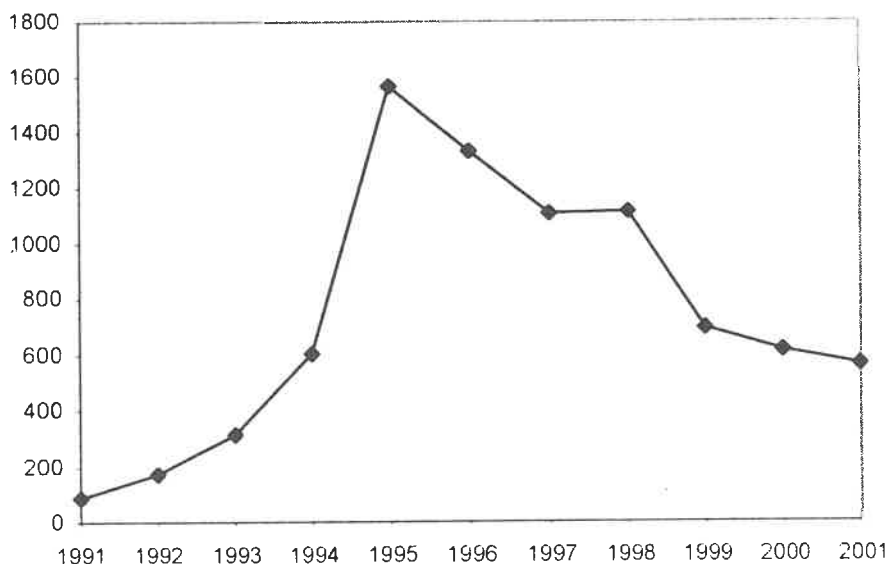
Rys. 1

Liczba (szt.) wyrobów w banku danych o maszynach i urządzeniach rolniczych w latach 1975-2001

Rys. 2

Liczba (szt.) nowych wyrobów zarejestrowanych w latach transformacji gospodarczej 1991-2001

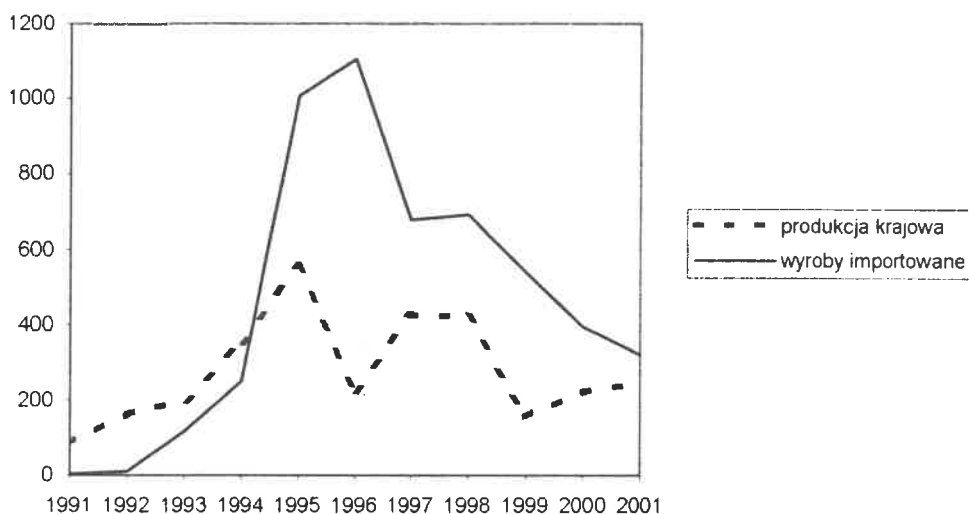

Porównując poszczególne lata na wykresie wyraźnie widać zarówno zapotrzebowanie (szczególnie w okresie transformacji gospodarczej), jak i wahania w możliwościach finansowych użytkowników. Jednocześnie zaobserwować można istotną zmianę w relacji dostawców: wyroby produkowane w kraju i importowane. Zauważyć można moment przełamania monopolu na import sprzętu rolniczego przez „MOTOIMPORT” i wejście na polski rynek szerokiej gamy wyrobów produkcji zachodniej (rys. 3).

Ogółem do dnia 31.12.2001 r. zarejestrowano asortyment 10 493 wyrobów, które mogą być dostarczane na rynek przez ponad 1000 producentów (i importerów). Zawartość banku danych zmienia się praktycznie codziennie. W tablicy 3 przedstawiono rozbudowę banku danych w pierwszych trzech miesiącach 2002 r.

Rys. 3

Liczba (szt.) nowych wyrobów krajowych oraz importowanych zarejestrowanych w latach 1991-2001

Tab. 3

Liczba (szt.) wyrobów zamieszczonych w banku danych o maszynach i urządzeniach rolniczych w pierwszych trzech miesiącach 2002 r.

Rok 2002	Nowi dostawcy		Liczba nowych wyrobów		
	krajowi	importerzy	krajowych	importowanych	OGÓŁEM
styczeń	2	1	21	79	100
luty	1	3	37	131	186
marzec	3	1	32	74	106
Łącznie	6	5	90	284	374

Co daje producentom (i importerom) udział w kosztach prowadzenia tej bazy?

W założeniach gospodarki rynkowej absurdem wydaje się obligatoryjność rejestracji wyrobów wprowadzanych do obrotu. Specyfika użytkowania urządzeń rolniczych i leśnych, preferencje finansowe skierowane do ich odbiorców, a jednocześnie okres dostosowywania polskich norm do standardów europejskich powodują dla dostawców gąszcz przepisów do przebrnięcia.

Z chwilą zgłoszenia wyrobu (i jego wersji) do rejestracji w PIMR, (na podstawie rysunku poglądowego, podstawowych danych technicznych urządzenia oraz oświadczenia producenta o jego przeznaczeniu) dostawca otrzymuje ustalone: prawidłową nazwę wyrobu, symbol branżowy oraz KTM (kod towarowo-materiałowy), SWW (kwalifikację wg Systematycznego Wykazu Wyrobów) i PKWiU (numerację wg Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług). Ta informacja stanowi podstawę do ustalenia jaką stawką podatku objęty jest ten wyrób oraz jakie inne wymagania musi on spełniać. Specyfika prac w rolnictwie i ich wypadkowość powoduje, że znaczny odsetek urządzeń przeznaczonych na ten rynek objęty jest ustawowym obowiązkiem certyfikacji na znak bezpieczeństwa i oznaczania znakiem „B”. Wyroby dla rolnictwa z grupowania SWW 082 objęte są ustawowo 7% stawką VAT. Jednakże od chwili wprowadzenia tego podatku (sierpień 1993 r.) Minister Finansów wprowadza rokrocznie preferencyjną dla rolnictwa jego obniżkę do 0%. Ustawa o VAT mówi o określaniu SWW dla celów podatkowych przez samego producenta. Jest jednak powszechną praktyką, że przy wszelkich kontrolach finansowych producenci muszą okazywać opinie kwalifikacyjne do grupowania SWW 082, z jednostki autorskiej lub właściwego Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego. Natomiast klasyfikacja PKWiU jest niezbędna (od 1.07.1999 r.) w przypadku prowadzenia przez zakłady sprawozdawczości statystycznych dla GUS, a przyszłościowo ma być wykorzystana zamiast SWW w znowelizowanych ustawach o VAT i obowiązkowej certyfikacji na znak „B”.

Mówiąc krótko, po otrzymaniu potwierdzenia z PIMR o zarejestrowaniu wyrobu w banku danych o maszynach i urządzeniach dla rolnictwa i gospodarki leśnej producent ma pewność, czy wyrób przed wprowadzeniem do obrotu musi posiadać certyfikat na znak bezpieczeństwa „B” (lub też jest z tego obowiązku zwolniony) oraz czy wyrób ten może być sprzedawany bez naliczania i odprowadzania VAT-u. Jednocześnie producent ma gwarancję, że w przypadku obowiązkowej certyfikacji, poniesiony koszt badań certyfikacyjnych nie będzie zakwestionowany w przypadku nieprawidłowej klasyfikacji.

Bardzo prozaicznym wydaje się fakt podawania przez PIMR prawidłowej nazwy urządzenia. Jest to może oczywiste w przypadku podstawowych maszyn rolniczych typu pług, siewnik czy kombajn. Zupełnie inaczej wygląda to w przypadku urządzeń nie tak powszechnych, a jednocześnie posiadających określenia potoczne powszechnie przyjęte przez użytkowników. Nieprzestrzeganie nazewnictwa podawanego przez PIMR doprowadziło, w kilku przypadkach, do uzyskania przez urzędników skarbowych interpretacji Głównego Urzędu Statystycznego zmieniających zasadność kwalifikowania wyrobów do grupowania SWW 082. Przykładem mogą tu być m.in. „ogrodzenia leśne” rozprowadzane przez jednego z importerów jako „siatka” czy też „pilarki łańcuchowe” jako „piły łańcuchowe”. W obu przypadkach wychodząc z nieściśłego merytorycznie na-

zewnictwa interpretacja GUS była niekorzystna dla podstawowych użytkowników tych urządzeń klasyfikująca je do grupowań SWW objętych 22% stawką VAT.

Dodatkowo PIMR rozsyła wszystkim zarejestrowanym producentom i importerom informacje o zmianach klasyfikacyjnych oraz interpretacyjnych wprowadzanych przez GUS, podawanych wyłącznie w Dzienniku Urzędowym Głównego Urzędu Statystycznego. Nie praktykują tego Wojewódzkie Urzędy Statystyczne (gdzie usługa ta również jest płatna) nie prowadzące banku informacji, załatwiając sprawy opinii klasyfikacyjnych na zasadzie wymiany korespondencji, a jednocześnie wyłącznie pod kątem statystycznym. Poza tym, nowoczesne rozwiązania konstrukcyjne i technologiczne urządzeń przeznaczonych dla rolnictwa i gospodarki leśnej powodują, że bardzo często urzędy wojewódzkie przekazują sprawy tego typu do merytorycznego załatwienia przez PIMR, jako jednostki wyspecjalizowanej i najbardziej kompetentnej w tym zakresie.

Powyższe argumenty świadczą jednoznacznie, że korzystniejszą formą dla producentów (i importerów) maszyn i urządzeń rolniczych jest zarejestrowanie swoich wyrobów w BANKU DANYCH prowadzonym przez PIMR, w porównaniu z uzyskaniem wyłącznie opinii klasyfikacyjnej w Wojewódzkich Urzędach Statystycznych.

Jednocześnie prowadzony ponad od 25 lat BANK DANYCH o maszynach i urządzeniach rolniczych jest w zasadzie jedyną ogólnie dostępną w Polsce pełną bazą informacji o wyrobach produkowanych w kraju jak i importowanych. Przeglądanie i przeszukiwanie BANKU DANYCH w różnych wariantach pozwala zapoznać się z najnowszymi, dopiero wprowadzanymi na polski rynek wyrobami branży maszyn i urządzeń rolniczych, jak i z tymi już wycofanymi z produkcji. Stanowi doskonałe źródło wiedzy przydatne w najróżniejszych formach potrzeb informacyjnych, od opracowań naukowych i statystycznych, poprzez praktyki studenckie, sieci handlowe do bezpośrednich użytkowników tych urządzeń.

Identyfikacja wyrobów

Zinwentaryzowane wyroby w oparciu o klasyfikację SWW, dla grupowania 082 „Maszyny, urządzenia i narzędzia rolnicze i dla gospodarki leśnej”, przyporządkowane są grupowaniom tej branży (7 znaków). Kolejno następuje rozwinięcie w symbol KTM (łącznie 13 znaków).

Pełna jednoznaczna identyfikacja wyrobu przy wprowadzaniu do banku danych następuje na podstawie danych technicznych dostarczonych przez producenta. Wprowadzając do banku danych wyrób ustalana jest jego pełna nazwa użytkowa oraz symbol handlowy (wyróżnik branżowy).

Korzystając z banku danych uzyskujemy następujące informacje:

- symbol KTM;
- nazwę wyrobu;

- symbol handlowy;
- klasyfikację wyrobu wg SWW;
- klasyfikację wyrobu wg PKWiU;
- nazwę i adres producenta.

Wykorzystując powyższe informacje można przeszukiwać i analizować jedynie w kraju pełen zbiór informacji o maszynach, urządzeniach i narzędziach rolniczych i dla gospodarki leśnej, tzn. o wyrobach tej branży zarówno produkowanych w Polsce, jak i importowanych do Polski od 1975 r. do chwili obecnej. Dla swobodniejszej penetracji istnieje możliwość przeglądania zbioru w poniższych układach:

- wg producentów;
- wg nazw maszyn (alfabetycznie);
- wg symboli handlowych;
- wg symboli KTM/SWW;
- wg klasyfikacji PKWiU.

Układ wg producentów stwarza praktyczną możliwość zapoznania się z profilem produkcji poszczególnych wytwórców krajowych oraz zagranicznych produkujących na polski rynek. Dane mogą być przeglądane wg nazw lub siedzib firm (miejscowości), jak również w rozbiciu na produkcję krajową lub import.

Alfabetyczny układ wg nazw maszyn jest teoretycznie najprostszym sposobem przeszukiwania banku danych. Jednakże wielokrotność powtarzania podstawowej nazwy maszyny (np. pług, kosiarka, itp.) komplikuje szybkie odnalezienie konkretnej maszyny.

Układ wg symboli handlowych (wyróżników branżowych), z uwagi na powszechność posługiwania się tymi symbolami przez użytkowników, to najczęściej wykorzystywana forma przeszukiwania banku danych.

Symbol handlowy maszyny, to wyróżnik literowy oraz trzycyfrowe oznaczenie maszyny. W przypadku występowania wariantów maszyny, oznaczane są odpowiednio „/” i cyframi z zakresu 1-9.

Wyróżniki literowe w branży maszyn rolniczych to:

- U - maszyny i urządzenia do uprawy gleby;
- N - maszyny i urządzenia do nawożenia i nawadniania;
- S - maszyny i urządzenia do siewu i sadzenia;
- P - maszyny i urządzenia do pielęgnacji i ochrony roślin;
- Z - maszyny i urządzenia do zbioru ziemiopłodów;
- M - maszyny i urządzenia do czyszczenia i sortowania;
- T - maszyny i urządzenia do transportu;

H - maszyny i urządzenia hodowlane.

Zawartość banku danych w poszczególnych branżowych grupach funkcjonalnych to:

- U - 2651 maszyn i urządzeń;
- N - 611 maszyn i urządzeń;
- S - 392 maszyn i urządzeń;
- P - 1060 maszyn i urządzeń;
- Z - 2312 maszyn i urządzeń;
- M - 435 maszyn i urządzeń;
- T - 1177 maszyn i urządzeń;
- H - 1855 maszyn i urządzeń.

Układ wg symboli KTM/SWW daje możliwość przeglądania i przeszukiwania banku danych pod kątem klasyfikacji maszyn i urządzeń dla rolnictwa i gospodarki leśnej zawartej w SWW – wg stanu na dzień dzisiejszy podstawowej klasyfikacji dla celów podatkowych i certyfikacyjnych. Jego podział jest inny od stosowanego w symbolach handlowych i wygląda następująco:

- 0821 - maszyny i urządzenia do uprawy gleby;
- 0822 - maszyny i urządzenia do nawożenia i nawadniania, ładowacze;
- 0823 - maszyny i urządzenia do pielęgnacji i ochrony roślin, maszyny i urządzenia ogrodnicze;
- 0824 - maszyny i urządzenia do siewu i zbioru zbóż oraz roślin strączkowych i oleistych, prasy, dmuchawy, silosy i suszarnie zbożowe;
- 0825 - maszyny i urządzenia do siewu, sadzenia i zbioru okopowych;
- 0826 - maszyny i urządzenia do przygotowania pasz i dla hodowli;
- 0827 - maszyny i urządzenia leśne;
- 0829 - części maszyn i urządzeń rolniczych i leśnych.

Warto nadmienić, że dla celów podatkowych najistotniejszym elementem jest wspólne określenie klasyfikacyjne „082”, natomiast dla certyfikacji, każda z tych grup posiada oddzielne uszczegółowienie.

Układ wg PKWiU to najnowsza forma przeglądania banku danych. Przygotowany jest jako docelowe zastąpienie SWW przez Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług. W chwili obecnej jest jedyną klasyfikacją uznawaną w sprawozdawczości dla GUS, natomiast jej zastosowanie dla celów podatkowych zostało przesunięte na koniec 2002 r.

Dodatkowo bank danych obejmuje asortyment 208 przyczep rolniczych, klasyfikowanych wg SWW 1026 jako środki transportu samochodowego, ale z tytułu ich przeznaczenia dla rolnictwa podlegają identycznym przepisom jak maszyny rolnicze.

Przykładowy przegląd banku danych:

Nazwa wyrobu	Symbol	KTM	SWW	PKWiU	Producent	Miejscowość	Ulica
Brona talerzowa (2,1 m)	U297	0821-618- 127-904	0821-618	29.32.12- 70.00	„UNIA” Zakład Maszyn Rolniczych Spółka z o.o.	Grudziądz	Szosa Toruńska 32/38
Kombajn zbożowy „BIZON DYNAMIC” (wersja do zbioru zboż)	Z165	0824-433- 516-508	0824-433	29.32.34- 10.30	„NEW HOLLAND BIZON” Spółka z o.o.	Płock	Otolińska 25
Przyczepa rolnicza jednoosiowa wywrotka jednostronna 3,5 t	T039	1026-633- 390-109	1026-63	29.32.50- 50.00	„POL-MOT WARFAMA” S.A.	Dobre Miasto	Fabryczna 21

**Bank danych jest dostępny w Przemysłowym Instytucie Maszyn Rolniczych
w Poznaniu, ul. Starołęcka 31 - Dział Marketingu i Standaryzacji
– tel. (0-61) 8712-260.**